

MAGISTRÁT MĚSTA OLOMOUCE

ODBOR PAMÁTKOVÉ PÉČE

Hynaisova 34/10, 779 00 Olomouc

Spisový znak – 411.1, skartační znak/skart. lhůta – A/10
V Olomouci 15.09.2021

Č. j. SMOL/227502/2021/OPP/Ka
Spisová značka: S-SMOL/203566/2021/OPP
Uvádějte vždy v korespondenci

Oprávněná úřední osoba pro vyřízení: Mgr. Vlasta Kauerová, dveře č. 1.15
Telefon: 588488130
E-mail: vlasta.kauerova@olomouc.eu
Oprávněná úřední osoba pro podepisování: Mgr. Vlasta Kauerová

Závazné stanovisko

Dne 17.08.2021 obdržel Magistrát města Olomouce, odbor památkové péče žádost o vydání závazného stanoviska podle ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní památkové péči“), ve věci stavebních úprav „Vědecká knihovna Olomouc - stavební úpravy Červeného kostela - obnova krovu střechy nad lodí“, poz. parc. č. st. 868 v k. ú. Olomouc-město, obec Olomouc.

Vlastníkem předmětného objektu je Olomoucký kraj, IČO: 60609460, Jeremenkova 1191/40a, Hodolany, 779 00 Olomouc. Žádost o vydání závazného stanoviska podal na základě plné moci vlastníka předmětného objektu Dalibor Matoušek, IČO: 18485014, Arbesova 193/6, Slavonín, 783 01 Olomouc (dále jen „žadatel“).

Magistrát města Olomouce, odbor památkové péče vydává, podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona o státní památkové péči, jako příslušný orgán státní správy na úseku státní památkové péče, podle ustanovení § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), toto

závazné stanovisko:

Realizace akce „Vědecká knihovna Olomouc - stavební úpravy Červeného kostela - obnova krovu střechy nad lodí“, který je nemovitou kulturní památkou zapsanou pod č. rej. 38095/8-2953 ÚSKP ČR a současně se nachází se na území ochranného pásma Městské památkové rezervace Olomouc (dále jen „OPMPR“), vyhlášeného ONV Olomouc dne 27. 7. 1987, pod č. j. 1097/87/Tsř., a evidováno pod identifikačním číslem 1987109 a rejstříkovým číslem 3338, **podle předložené žádosti o vydání závazného stanoviska včetně projektové dokumentace:** „Kontrolní prohlídka krovu nad lodí obj. Červeného kostela-VKOL po demontáži bednění“, kterou vypracoval v srpnu 2021 Ing. Pavel Pospíšil, aut. inž., Balkán 27, Plumlov,

je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustná za těchto podmínek:

1. Výměna dožilých prvků krovů bude provedena metodou kus za kus s dodržením stávajících profilací a tesařských spojů a bude odsouhlasena statikem.
2. Čištění původních dřevěných prvků bude provedeno měkkými kartáči.

Odůvodnění

Objekt dotčený akcí „Vědecká knihovna Olomouc - stavební úpravy Červeného kostela - obnova krovu střechy nad lodí“ je nemovitou kulturní památkou zapsanou pod č. rej. 38095/8-2953 ÚSKP ČR a současně se nachází na území ochranného pásma Městské památkové rezervace Olomouc (dále jen „OPMPR“), vyhlášeného ONV Olomouc dne 27. 7. 1987, pod č. j. 1097/87/Tsř., a evidováno pod identifikačním číslem 1987109 a rejstříkovým číslem 3338. Na tomto území jsou uplatňovány památkové zájmy.

Objekt kostela je volně stojící centrální stavba na půdorysu polygonu s hranolovou věží v průčelí. Objekt je dokladem pozdního historismu v neogotické architektuře z let 1900 - 1902. Projektantem byl německý architekt Max Löve, stavitelem Max Böhm. Od roku 1959 je zde umístěn sklad knih Vědecké knihovny Olomouc. Objekt je situován svým hlavním průčelím do třídy Svobody a je jednou z jejich dominant (výška věže je 55 m). V parteru věže je hlavní vstup do objektu, další vstup je v severozápadní části kostela. Po stranách vstupní části jsou dvě schodiště vedoucí na chór a do prostoru věže. Příčný rozměr hlavní lodi překračuje jeho podélnou míru. Půdorys stavby je v podélném směru zakončen vyvýšeným kněžištěm, se kterým v jižní části sousedí malá sakristie.

Hlavní prostor je zastropen mohutnou klenbou. Balkónová konstrukce chóru je vynášena dřevěnými sloupy. V hlavní lodi byla dlouhodobě umístěna ocelová konstrukce sloužící pro uložení knih, v současné době je již konstrukce vyklizena. Vitrážová okna kostela byla odborně zrestaurována, mají jednoduché zasklení.

Krov nad lodí - střecha nad lodí je vytvořena jako křížová střecha s diagonálními úžlabími, kterou v příčném směru ukončují dvě valby sedmi- hexagonálního půdorysu. V podélné ose je střecha uzavřena štítovou zdí a stěnami věže.

Krov nad lodí je tvořen dvěma diagonálními plnými vazbami, vytvářející úžlabí křížové střechy. Tyto vazby jsou na rozpon 1,41 m. Jako nosný prvek je použito jednoduché věšadlo, kterému dole chybí vazný trám, který by eliminoval vznikající vodorovnou sílu. Dolní část věšadla je provedena z dvojitého profilu, v této části nasedá na věšadlo pomocné vzpěradlo pro zachycení vodorovné síly v patě věšadla. Na přechodu krčku a lodi a na konci lodi u štítové zdi jsou dvě plné vazby, analogického provedení jako plné vazby krčku. V hřebeni je uložena vrcholová vaznice, ta je vynášena pouze sloupkem v obou věšadlech, je posílena podélným vzpěradlem. Mezi vrcholovou vaznicí a sloupkem je osazen pásek. Středová vaznice tvoří protáhlý rám v ekvidistanční poloze vůči obrysu lodi, je protáhlý kolmo na hlavní hřeben zdi. V delším směru je mezi sloupy stažen ocelovým, kovářsky zpracovaným táhlem. V kratším směru je vaznicový rám stažen dvojími kleštinami. Kleštiny jsou připojeny svorníkem. Z krajových sloupků vycházejí vějířovitě vždy 4 + 1 polovazba, které tvoří nároží střechy. Krokve jsou tzv. lípané krokve. Alespoň jedním koncem jsou lípnuty na nárožní nebo úžlabní krokve. Pouze krokve ve valbách jsou osazeny na pozednici a dole se opírají o zdivo. Celý krov je opatřen celoplošným bedněním z prken tl. 25 mm. Měděný falcovaný plech pokrývá celou střechu.

Stáří krovu je 118 let, na krov je použito průměrně kvalitní dříví jedlové a smrkové.

Střešní krytinu tvoří měděný falcovaný plech, který nahradil původní krytinu skládanou z eternitových šablon. Původní krytina nad hlavní lodí kostela, presbytářem a sakristií byla kladena v podélných řadách, na věži a věžičce sanktusníku byla kladena na koso. Při výměně původní střešní krytiny došlo k odstranění původních zámečnických uměleckořemeslných dekorativních prvků, částečně byly nahrazeny novodobými prvky. Došlo také k odstranění 4 kamenných fiál, ve 2 případech bez náhrady, ve dvou případech byly nahrazeny betonovými koulemi.

Do nedávné doby byl objekt používán jako depozitář Vědecké knihovny (od roku 1959), situované ve dvou objektech v ulici Bezručově. Jedná se o historickou budovu Vědecké knihovny postavenou na konci 19. století a novostavbu dokončenou v roce 2005 (provedenou jako přístavbu k historizujícímu objektu z konce 19. století situovanou na ulici Tylově). Kostel od roku 1950 neplní svou původní funkci, v roce 1958 byl prohlášen kulturní památkou.

Součástí památkové ochrany je i okolní pozemek parcely č. 233, který je v současné době zatravněn a ohraničen nízkým kovovým oplocením. Část pozemku kolem kostela tvoří zpevněná plocha s 5 parkovacími místy pro zaměstnance knihovny. Pozemky parcel kostela a přilehlé travnaté plochy jsou ohraničeny třídou Svobody, ulicemi Tylovou a Bezručovou a ze západu blokovou zástavbou ulice Tylové a novostavbou vědecké knihovny. Hlavní vstup do objektu ze třídy Svobody je v současné době uzavřen, využívá se vstup ze strany ulice Bezručovy.

Objekt je situován na třídě Svobody, která je součástí městského silničního okruhu (třída Svobody a ulice 17. listopadu) a je jednou z jejich dominant. Okružní třída je součástí regulačního plánu města Olomouce, který byl vytvořen v roce 1895 urbanistou C. Sitem. Na základě této koncepce byl řešen rozvoj města na pozemcích uvolněných po zbourání barokních hradeb.

Objekt bývalého evangelického kostela je situován v ochranném pásmu MPR, na hranici s MPR, v přímé pohledové linii z MPR, mimo záplavové území.

K předmětné žádosti, podané dne 17.08.2021, shromáždil Magistrát města Olomouce, odbor památkové péče (dále jen „správní orgán“) následující podklady:

1. projektovou dokumentaci: „Kontrolní prohlídka krovu nad lodí obj. Červeného kostela-VKOL po demontáži bednění“, kterou vypracoval v srpnu 2021 Ing. Pavel Pospíšil, aut. inž., Balkán 27, Plumlov,
2. písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Olomouci č.j. NPU-391/67926/2021 ze dne 30.08.2021 (dále jen „NPÚ“), které vypracovala odborná pracovnice NPÚ Ing. arch. Helena Grassová,
3. stanovisko žadatele k vyjádření NPÚ ze dne 26.08.2021.

Popis navržených prací:

Předmětem předložené žádosti je obnova krovu nad křížovou střechou lodi Červeného kostela na základě kontrolní prohlídky krovu ze dne 03.08.2021 ve fázi demontáže bednění a části krokví.

Byly obnaženy a uvolněny konce digitálních věšadel a podpůrných sloupků, které byly zazděny do římsového zdiva. Jako podklad pro kontrolní prohlídku a její vyhodnocení byl použit předchozí dokument s názvem – Vyhodnocení mykotického a biotického stavu krovu nad lodí a věží objektu Červeného kostela – VKOL, z června 2021 (Ing. Pavel Pospíšil).

Nález a opatření - prohlídkou prvků snesených i prvků ponechaných na původním místě se potvrdil druh i stupeň poškození prvků krovu, který je definován v tabulce 5.1 dokumentu.

Pozednice jsou poškozeny i ze spodní strany (což při průzkumu nebylo přístupné) a doporučuji použít nové prvky s minimálně dvojitou impregnací. Současně je nutné provést dezinfekci a impregnaci hlavy zdiva.

Krokve jsou poškozeny u okapu v uložení na pozednici nebo v místě lípnutí na úžlabnici. Některé prvky jsou poškozeny i u vrcholu. Kusy, které mají poškozen pouze 1 konec, lze protézovat svislým plátem délky 350 mm s novou částí stejného průřezu, místo plátování min. 1,2 m nad pozednicí nebo pod hřebenem. Krokve, které mají poškozeny oba konce, je nutné vyřadit. Plát je třeba prošroubovat vruty s dvojitým závitem se soudkovou hlavou, která je zapuštěna do dřeva.

Vaznice, vzpěry, kleštiny, které jsou součástí vnitřní konstrukce krovu, jsou zachovalé. Všechny prvky, které budou znovu použity, budou zbaveny vápenného nátěru. Provede se měření pH povrchové vrstvy dřeva. Bude provedena detergence povrchu dřeva a po zaschnutí bude dříví impregnováno bezbarvým přípravkem FB, B, P, Ip. Prvky, které mají dlouhé, středem jdoucí výsušné trhliny nebudou použity. Při opětovném použití budou použity původní spojovací kovaná táhla a svorníky. Spoje pouze čepované budou prošroubovány dřevěnými vruty W T- T se soudkovou hlavou.

Diagonální plné vazby mají všechna uložení ve zdivu totálně rozpadlá. Je naprosto nutné tyto prvky nahradit. Je nutno provést důkladné zroštování dvou na sobě ležících prvků úžlabnice systémem dvojic dlouhých křížných vrutů šroubovaných shora.

Ve smyslu ustanovení § 14 odst. 6 zákona o státní památkové péči bylo ve věci vydáno písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče NPÚ, č.j. NPU-391/67926/2021 ze dne 30.08.2021, které vypracovala odborná pracovnice NPÚ Ing. arch. Helena Grassová, kde je uvedeno, cituje se: „zamýšlené práce nebudou v rozporu se zájmem ochrany výše uvedených kulturně-historických hodnot při respektování následujících podmínek:

1. *Výměna dožilých prvků krovu bude provedena metodou kus za kus při dodržení stávajících profilací a tesařských spojů.*
2. *Čištění původních dřevěných prvků konstrukce krovu od nečistot a historického protipožárního nátěru bude provedeno tak, aby nedošlo k poškození povrchu dřeva, tedy ometením smetáky s měkkým vlasem nebo měkkými kartáči atp. Před provedením celkového očištění prvků bude realizován na jedné z vazeb kontrolní vzorek čištění o velikosti do cca 0,5 m², na němž bude ověřena podoba projevu čištění na autentických površích trámů. Tento vzorek a způsob čištění trámů bude posouzen rámcí*

kontrolního dne, a teprve po konstatování orgánu státní památkové péče, že způsob čištění nepoškozuje původní materiál a povrch dřevěných prvků, lze tyto práce provést jako celek.“

Výše uvedené podmínky NPÚ dále zdůvodňuje, opět citováno: „*Ad 1. Dožilé prvky budou nahrazeny kopiemi původních prvků za dodržení stávajících tesařských spojů. Neudržitelné části konstrukce je žádoucí doplňovat tvarově identickými, adekvátně materiálově volenými a adekvátně řemeslně zpracovanými prvky, včetně způsobu jejich spojení (z důvodu zohlednění zásad šetrnosti v přístupu k dochované historické substanci, celistvé interpretace a věrohodného ztvárnění).*“

Ad 2. Čištění dřevěných prvků krovových konstrukcí od protipožárního nátěru musí být provedeno tak, aby nedošlo k poškození povrchu dřeva, tedy například ometením smetáky s měkkým vlasem nebo měkkými kartáči. Je třeba zcela eliminovat riziko možného poškození povrchu historických dřevěných prvků, protože tyto partie prvků s sebou nesou cenné vypovídací a tím i památkové hodnoty. Pod stávajícími nátěry se na povrchu dřeva nacházejí nebo mohou nacházet důležité detaily (tesařské značky, nápisy, geometrická a rozměrová značení, trasologické stopy zanechané použitými nástroji při opracování dřeva atd.), vypovídající například o způsobu zpracování dřeva, transportu dřeva, sestavení krovové konstrukce atp. Tyto stopy jako nedílnou součást krovových konstrukcí a jejich památkových hodnot je nutné zachovat.“

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče NPÚ bylo, podle ustanovení § 36 odst. 3 správního řádu, zasláno elektronicky v kopii k vyjádření žadateli Magistrátem města Olomouce, odborem památkové péče ze dne 31.08.2021 se sdělením, že eventuální vyjádření k předmětné věci je možno podat do 07.09.2021. Řádné doručení výzvy k zaujetí stanoviska bylo vykázáno dne 31.08.2021. Žadatel k písemnému vyjádření odborné organizace státní památkové péče dne 31.08.2021 sdělil, cituje se: „*S vyjádřením NPU Olomouc a jeho podmínkou souhlasím.*“

Správní orgán posoudil předloženou žádost o vydání závazného stanoviska včetně projektové dokumentace, vyjádření odborné organizace státní památkové péče i stanovisko žadatele k tomuto vyjádření a dospěl k názoru, že výše uvedená realizace stavebních úprav krovu dotčeného objektu je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustná za podmínek uvedených ve výroku tohoto závazného stanoviska.

V souladu s ustanovením § 14 odst. 6 zákona o státní památkové péči je příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen si vyžádat do řízení písemné vyjádření NPÚ. Toto vyjádření představuje obligatorní podklad pro rozhodnutí podle ustanovení § 14 zákona o státní památkové péči, bez kterého nelze dané správní rozhodnutí vydat, vyjma tehdy, kdy je správnímu orgánu stanovena povinnost vyžádat si písemné vyjádření a vyčkat na jeho doručení ve stanovené lhůtě podle ustanovení § 14 odst. 6 zákona o státní památkové péči, pokud ve stanovené lhůtě správní orgán písemné vyjádření neobdrží, lze závazné stanovisko vydat i bez tohoto podkladu.

Správní orgán dále uvádí, že písemné vyjádření NPÚ je jako podklad pro rozhodnutí důkazem ve smyslu ustanovení § 51 odst. 1 správního řádu. Správní orgán podle ustanovení § 50 odst. 4 zákona správního řádu, je povinen hodnotit důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. Není tak povinností správního orgánu respektovat závěry písemného vyjádření NPÚ, neboť správní řízení je ovládáno zásadou volného hodnocení důkazů - správní orgán hodnotí vyjádření odborné organizace podle své úvahy jako kterýkoliv jiný podklad pro rozhodnutí. Je nutné zdůraznit, že zákon o státní památkové péči ani jiný právní předpis nestanoví, že písemné vyjádření NPÚ je pro správní orgán závazné. Žádný právní předpis neukládá správnímu orgánu, aby rozhodoval vždy v souladu pouze s jedním z důkazů, a to zvláště v případech, kdy z ostatních či jiných důkazů vyplývá opak. Síla důkazu pak spočívá na jeho vypovídací hodnotě, především na schopnosti jasně a nesporně popsat důvody svých závěrů. Opatřené důkazy musí správní orgán vždy hodnotit s přihlédnutím k ostatním podkladům, v jejich vzájemných vztazích, podmiňujících se souvislostech, což také v předmětném řízení řádně provedl.

Správní orgán k výše uvedeným podmínkám ze strany NPÚ konstatuje následující:

První podmínku stanovil správní orgán z důvodu zohlednění zásad šetrnosti v přístupu k dochované historické substanci, celistvé interpretace a věrohodného ztvárnění. Kulturně-historické hodnoty objektu bývalého evangelického kostela tvoří veškeré původní vodorovné a svislé konstrukce, i krovy. Správní orgán pouze k podmínce doplnil, že veškeré zásahy tohoto druhu budou odsouhlaseny

statikem, neboť správní orgán ani odborná organizace nedisponuje takovými znalostmi, které by jej opravňovaly dané práce posoudit z hlediska statického zajištění.

Druhá podmínka byla správním orgánem zahrnuta do výroku tohoto závazného stanoviska z důvodu eliminace rizika možného poškození povrchu historických dřevěných prvků, protože tyto partie prvků s sebou nesou cenné vypovídací a tím i památkové hodnoty. Pod stávajícími nátěry se na povrchu dřeva nacházejí nebo mohou nacházet důležité detaily (tesařské značky, nápisy, geometrická a rozměrová značení, trasologické stopy zanechané použitými nástroji při opracování dřeva), vypovídající například o způsobu zpracování dřeva, transportu dřeva, sestavení krovové konstrukce atp. Tyto stopy jako nedílnou součást krovových konstrukcí a jejich památkových hodnot je nutné zachovat.

Správní orgán se neztotožnil s částí druhé podmínky ze strany NPÚ, tj. nutnost odsouhlasení způsobu čištění na autentickém povrchu trámů v rámci dalšího kontrolního dne. Správní orgán vyhodnotil tuto část podmínky jako zbytečnou a žadatele zatěžující, a v přímém rozporu s § 2 odst. 4 správního řádu. Způsob čištění povrchu původních dřevěných prvků krovu měkkými kartáči je zárukou neinvazivního postupu vůči povrchu těchto prvků, resp. vůči případným nálezům na těchto prvcích.

Magistrát města Olomouce, odbor památkové péče jako příslušný orgán státní správy na úseku památkové péče zvážil veškeré skutečnosti, jednotlivě i ve vzájemných souvislostech a dospěl k závěru, který je uveden ve výroku tohoto závazného stanoviska.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto závaznému stanovisku **nelze** v souladu s ustanovením § 149 odst. 1 správního řádu **podat samostatné odvolání**, neboť tento úkon není samostatným rozhodnutím. Pokud toto závazné stanovisko znemožňuje vyhovět výše uvedené žádosti, příslušný stavební úřad v souladu s ustanovením § 149 odst. 6 správního řádu nebude provádět další dokazování a žádost zamítne. **Až proti rozhodnutí příslušného stavebního úřadu je možné podat odvolání**, které umožní, aby bylo v souladu s ustanovením § 149 odst. 7 správního řádu přezkoumáno toto závazné stanovisko.

MAGISTRÁT MĚSTA
OLOMOUCE

odbor památkové péče
779 11 OLOMOUC (2)

Mgr. Wasta Kauerová
vedoucí odboru památkové péče

Rozdělovník:

Dalibor Matoušek, Arbesova 193/6, Slavonín, 783 01 Olomouc - OS
- SPIS

Na vědomí:

- Magistrát města Olomouce, odbor stavební, oddělení pozemních staveb, Hynaisova 10, 779 11 Olomouc – interně elektronicky
- Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci, Horní náměstí 410/25, 779 11 Olomouc - DS